

Tyrimas: laidojimo paslaugų versle šešėlis gali sudaryti net iki 60 proc.

Beveik 14 mln. eurų – tikėtina, tiek mokesčių per metus nesurenkama į šalies biudžetą iš verslo, veikiančio laidojimo paslaugų sferoje. Iš šešėlyje nusėdusių mokesčių pridėtinės vertės mokestis (PVM) gali sudaryti iki 9,1 mln. eurų, su darbo santykiais susiję mokesčiai – 2,96 mln. eurų, o dėl nelegalios darbo jėgos nesumokėti su darbo santykiais susiję mokesčiai – 1,72 mln. eurų. Laidojimo paslaugas teikiančių privačių įmonių neapskaitytos pajamos gali sudaryti daugiau nei pusę gaunamų pajamų, o kasmet juodojoje buhalterijoje „prasisuka“ vidutiniškai 43,34 mln. eurų. Tokią situaciją šioje verslo srityje atskleidė „Lietuvos laidojimo paslaugų sektoriaus skaidrumo tyrimas“, kurį 2017 m. lapkritį – 2018 m. sausį atliko skaidraus verslo iniciatyva „Baltoji banga“.

„Pastaruoju metu žiniasklaidoje vis dažniau pasirodo tai vienas, tai kitas rezonansinis atvejis, susijęs su laidojimo paslaugų verslu, todėl norėjosi išsamesnio šio sektoriaus vaizdo, juolab, kad jį kontroliuojančių valstybinių institucijų reakcijos į tuos atvejus kaip ir nebuvo, nors tai yra paslaugos, su kurių teikimu vienaip ar kitaip neišvengiamai susiduria ar susidurs kiekvienas valstybės gyventojas. Be to, paslaugos teikiamos gavėjui morališkai sunkiu momentu, todėl čia ypač svarbus kitos pusės supratimas ir sąžiningumas“, – sako iniciatyvos „Baltoji banga“ vadovė leva Lapeikienė.

Tyrimo rezultatai, greta nesumokamų mokesčių, atskleidžia ir gana paradoksišką su darbo santykiais susijusią situaciją laidojimo paslaugų versle. Pavyzdžiui, privačiose laidojimo paslaugas teikiančiose įmonėse vidutinis darbo užmokestis sudaro 397,85 eurų, o savivaldybėms priklausančiose tokio veiklos pobūdžio įmonėse – 795,10 eurai. Nors, kaip paaiškėjo tyrimo metu, vienam savivaldybės darbuotojui tenkantis krūvis per metus yra 28,5 paslaugos, o vienam privačios įmonės darbuotojui – 45 paslaugos, t. y. bemaž dvigubai daugiau. Iš kelių šalies savivaldybių surinkta informacija leidžia teigti, kad vien jose veikiančiose privačiose laidojimo paslaugų įmonėse susidoroti su esamu darbo krūviu reiktų apie 1500 darbuotojų, kai šiuo metu dirba 990. Remiantis šiais skaičiais, galima prielaida, jog privačiame sektoriuje gali dirbti apie 570 nelegalių darbuotojų. Deklaruojami maži atlyginimai ir neproporcingas darbuotojų skaičius kelia pagrįstą abejonių, ar visi darbuotojai dirba legaliai ir ar jiems nemokamas atlyginimas vokeliuose.

Gana įdomiai Lietuvoje pasiskirstęs palaikų pervežimui pritaikytų (ar bent deklaruota, kad pritaikytų) automobilių parkas. Tik pusę jų valdo įmonės, užsiimančios laidojimo paslaugų verslu. Nors šioms transporto priemonėms nustatyti specialūs reikalavimai, tačiau palaikus skelbiasi transportuojančios ir ne laidojimo paslaugas teikiančios įmonės, pavyzdžiui, vykdančios metalo konstrukcijų ir jų dalių gamybos, elektros energijos gamybos, perdavimo ir paskirstymo, nuosavo arba nuomojamo nekilnojamojo turto nuomos ir eksploatavimo veiklas ir net vaisių, uogų ir daržovių didmeninės prekybos veiklą.

Atliekant tyrimą paaiškėjo ir teisinio reglamentavimo spragos. Pagal LR Žmonių palaikų laidojimo įstatymo pakeitimo įstatymą, įsigaliojusį 2017 m. sausio 1 d., kaip privalomas dokumentas norint išvežti mirusiojo palaikus iš Lietuvos, įtvirtintas leidimas vežti mirusiojo kūną (*laissez-passer*) – jį nemokamai išduoda Nacionalinis visuomenės sveikatos centras. Tačiau 2017 m. šių dokumentų išduoti tik 24, kas yra vos 0,4 proc. nuo visų galimų vežimo į užsienį atvejų. Taigi, didžioji dauguma jų buvo neteisėti.

„Tyrimo metu bene sudėtingiausia buvo komunikacija su savivaldybėmis, – sako I. Lapeikienė. – Tris mėnesius trukusio tyrimo laikotarpiu iš kai kurių savivaldybių nepavyko surinkti visos prašomos informacijos“. I. Lapeikienė pastebi, jog savivaldybės neturi kapinėse palaidotų žmonių registro. „Toks registras svarbus ne tik sklandžiam laidojimo paslaugas prižiūrinčių institucijų darbui, bet ir žmonėms, ieškantiesiems savo giminės šaknų ar tiesiog norintiems aplankyti seniai mirusių artimųjų kapus. Pasaulyje gana populiari skaitmeninti kapinės, įrašant kiekvieną kapą ir taip suteikiant galimybę gauti informaciją apie jau mirusius žmones. Be to, vieninga viso laidojimo paslaugų sektoriaus apskaita yra pirmas žingsnis link jo skaidrinimo“, – įsitikinusi „Baltosios bangos“ atstovė.

Ji taip pat pastebi, kad kontroliuojančios institucijos turėtų skirti didesnę dėmesį laidojimo paslaugų verslo šešėlio mažinimui bei teisės aktuose numatytų reikalavimų laikymuisi. Atliekant tyrimą buvo matyti, jog įstatymų nesilaikoma dėl to, kad nėra reglamentuota poįstatyminė bazė, nėra nustatytos administracinės atsakomybės ir kai kuriose srityse net nėra priskirta kontroliuojanti institucija. „Jei nebus imtasi veiksmų užkardant šešėlį šiame verslo sektoriuje, valstybės biudžetas nuolat negaus taip reikalingų pajamų, kurios galėtų būti skirtos pensijoms, švietimo, medicinos sritims ir kitoms būtinoms šalies gyventojų reikmėms“, – pabrėžia I. Lapeikienė.

„Baltosios bangos“ tyrimas buvo atliekamas apklausos būdu, taip pat analizuojant Lietuvos Respublikos ir kitų valstybių teisės aktų nuostatas bei remiantis valstybinių institucijų raštu ir viešai pateikta informacija. Taip pat buvo atliekama rinkos ir visuomenės nuomonės tyrimų agentūros „BERENT Research Baltic“ 2017 m. rudenį atliktos apklausos „Požiūris į kremavimą ir ritualines paslaugas Lietuvoje“ lyginamoji analizė.

„Baltoji banga“ – skaidraus ir atsakingo verslo ženklinimo iniciatyva, jungianti Lietuvos verslo įmones, kurios skleidžia skaidrią verslo praktiką visuomenėje. Įmonės žymi savo gaminamas prekes, teikiamas paslaugas, įmonių komunikacijos priemones visuomenei pristatomu verslo skaidrumo ženklu „Baltoji banga“.

Daugiau apie projektą: www.baltojibanga.lt

Daugiau informacijos:

Ieva Lapeikienė

Tel. +370 5 275 52 58

Mob. +370 60103592

El. p. ieva@baltojibanga.lt